

Национална Музикална Академия „Проф. Панчо Владигеров“

Теоретико-Композиторски и Диригентски Факултет

Катедра „Дирижиране и композиция“

Йордан Пламенов Пъшев

Автореферат

на дисертационен труд

на тема:

Диригентски проблеми при интерпретацията на симфоничните творби на Димитър Тъпков

Дисертационен труд

за присъждане на образователната и научна степен “Доктор”

по специалност „Оперно-симфонично дирижиране”

Научен ръководител: Проф. Пламен Джуров

София, 2021

Дисертацията се състои от увод, три глави, заключение, библиография, приноси и приложения с общ обем 136 стр.

Изследователските методи, чрез които е реализиран дисертационния труд, са емпиричен, аналитичен и антропологичен.

Първа глава „Кратка хронология на творческия път на Димитър Тъпков и характеристика на стилистичните особености на симфоничните му произведения” е в два основни раздела. В първи раздел – „Творческа, обществена и педагогическа дейност като основа за изграждане личността на композитора Димитър Тъпков /1929 – 2011г./” е представена творческата и обществената активност на Димитър Тъпков и е проследена връзката между двете дейности на композитора, като бе достигнато до заключението, че творческата му активност е в пряка зависимост от обществената му заетост

Втора подглава е озаглавена „Основни композиционно-стилистични особености в неговото симфоничното творчество“ и в нея са изложени и анализирани основните стилови характеристики в симфоничното творчество на Димитър Тъпков. Проследено е хронологично развитието на стила на автора, като бяха посочени и разгледани характерни композиционни похвати с които той борави. Направен е обобщен анализ на симфонични творби с „условно програмни заглавия” и произведенията за деца, като са представени диригентски подходи преди започването на изучаването на конкретната партитура. Акцентът тук е върху изследователската работа на диригента и запознаването с конкретните стилистични особености на композитора.

Втора глава се състои от пет раздела. Всеки раздел представлява цялостно и пълно диригентско изследване на интерпретационните проблеми в

конкретно произведение:

- Първи – Симфония №1 - Симфония Брече „1878“;
- Втори – Симфония №2 за глас и оркестър
- Трети – Симфония №3 „Микросимфония“
- Четвърти – „Симфониета за струнен оркестър“
- Пети – „Анданте /в памет на Александър Танев/“ за симфоничен оркестър/.

В този раздел са направени задълбочени анализи и са засегнати всички аспекти от диригентската проблематика, като са изследвани обстойно драматургичния план и музикалната структура на всяка една от изброените по-горе творби. Хронологично е проследен разволя на стилистично усъвършенстване на Димитър Тъпков, както и хода на прогреса на композиторски идеи. Заедно с това са разгледани конкретни интерпретационни трудности при изпълнените на даденото симфонично произведение, като най-вече е обърнато внимание на диригентската проблематика – интерпретационните и мануални проблеми са основната част на всяка една подглава. Всеки отделен диригентски проблем бива илюстрирани чрез конкретни примери от партитурата, а след това бива словесно разяснен заедно със способите и начините за неговото преодоляване.

В трета глава „Систематизация на диригентските проблеми в симфоничното творчество на Димитър Тъпков“ се акцентира върху основните диригентски проблеми в неговите симфонични произведения и е направен опит за класификация на диригентската интерпретационна проблематика. Тя е съставена от две подглави. В първата, озаглавена „Характерни диригентски трудности в неговите симфонични произведения“, са анализирани основните

диригентски проблеми възникващи при репетиционния процес и реализирането на дадено симфонично произведение, като чрез отделни примери са представени характерните технически и мануални диригентски проблеми. Към тях са приведени и изложени различни диригентски подходи, като са предоставени обстоятелствени предложения за тяхното преодоляване. Целта на тази подглава е да представи основни интерпретационни трудности, които биха били в полза на диригента при запознаването му с композиционния стил и изпълнителската проблематика на симфоничното творчество на Димитър Тъпков.

Втора подглава – „Систематизация на интерпретационните и диригентско- изпълнителските проблеми в симфоничното творчество на Димитър Тъпков” е направен опит за систематизация на диригентската проблематика, като са класифицирани интерпретационните трудности. Обърнато е внимание на композиционните идеи заложените в партитурите на симфоничните творби на Димитър Тъпков, които са пряко свързани с интерпретационните и изпълнителски диригентски проблеми и нужните методи за тяхното преодоляване.

Обектът, към който е насочен изследователския интерес на дисертационен труд на тема „Диригентски проблеми при интерпретацията на симфоничните произведения на Димитър Тъпков”, е симфоничното творчество на композитора Димитър Тъпков, а предмет на изследване е диригентската интерпретационна проблематика. Направен е опит за класификация на диригентската интерпретационна проблематика чрез анализиране на специфичния композиционен изказ и музикално-стилистичните особености в симфоничното творчество на автора. След това биват разглеждани диригентските проблеми свързани с интерпретацията на

неговите симфонични произведения. Целта на научния труд определя и задачите в настоящата дисертация да се представят придружени с конкретни примери от отделни симфонични творби. В тези примери се съдържат конкретни интерпретационни, технически и мануални проблеми от гледна точка на диригента, които биват придружени от съответните предложения за тяхното преодоляване. Основната цел на дисертацията е класификацията на диригентската интерпретационна проблематика, преодоляването на чисто техническите и мануалните диригентски трудности, организацията и работата в репетиционния процес и реализирането на концертно изпълнение на Симфония №1 – SINFONIA BREVE „1878”, Симфония №2 за глас и оркестър по стихове на Анастас Стоянов /В памет на диригента Васил Стефанов/, Симфония №3 – Микросимфония за струни върху А(rthur) и Н(onegger)”, „Симфониета за струнен оркестър” и „Анданте /в памет на Александър Танев/” за симфоничен оркестър на Димитър Тъпков.

В подготовката за дисертационен труд са използвани материали с изпълнителска и практическа насоченост от български и чужди автори. Включени са отделни музикални примери от партитурите на конкретни симфонични творби на Димитър Тъпков с цел посочването на конкретен диригентски интерпретационен или чисто мануално-техничен проблем.

Дисертацията има за цел да допълни и разшири с ново научно съдържание наличната литература свързана с диригентската интерпретацията на конкретни симфонични произведения от творчеството на Димитър Тъпков. Представени са характерни особености за композиционния стил на автора, както и интерпретационни трудности свързани със спецификацията на диригентската проблематика. Това ще бъде от полза на студенти по

дирижиране, както и за диригенти които не са запознати със симфоничното творчество на Димитър Тъпков.

В първа глава на дисертационния труд бяха анализирани основните стилни характеристики в симфоничното творчество на Димитър Тъпков и бяха проследени хронологичното развитие на стила на автора и неговата творческата и обществената активност. Всички изводи и заключения имат за цел да допълнят научната литература относно композиционния стил на Тъпков.

Във втора глава са описани конкретни диригентски интерпретационни трудности в определени симфонични произведения на Димитър Тъпков, като те биват придружени с нотни примери, а непосредствено след тях са представени предложения за преодоляването им. Тези примери имат за цел да бъдат от полза не само в практиката на диригенти и в тяхната самоподготовка, но и за характеризирането и спецификацията на диригентската интерпретационната проблематика в симфоничното творчество на Тъпков.

В последната глава на дисертацията е направен опит за систематизация на диригентската проблематика, като са класифицирани интерпретационните трудности в симфоничното творчество на Димитър Тъпков. Целта отново тук е да бъдат представени характерни интерпретационни трудности свързани със специфичните композиционни похвати, които биха били в полза на диригента при запознаването му с изпълнителска проблематика.

Настоящата дисертация няма претенции за изчерпателност, а по-скоро се стреми към скромни приноси в изследователския интерес на симфоничното творчество на Димитър Тъпков и към професионалната методика на диригентска реализация в изпълнителското изкуство.

Много са съставните елементи които оформят композиционния език и като цяло стила на Димитър Тъпков. Поради тази причина още преди началото на репетиционния процес диригентът е редно да бъде запознат със специфичните особености и стила на автора. Създаването и оформянето на конкретна диригентска интерпретация трябва да бъде съобразено със стилистиката и специфичния композиционен език. Постигането на едно акуратно изпълнение на симфонична творба на Димитър Тъпков, което притежава своите художествени достойнства е плод на комплексна диригентска работа в която не е достатъчна само една репетиция или едно просвирване на произведението преди звукозаписната сесия или концертното изпълнението.

В дисертационния труд са изследвани и анализирани диригентските интерпретационни проблеми в симфоничното творчество на Димитър Тъпков, като е направен опит за характеристика на диригентска проблематика. Заедно с това са анализирани основните композиционни елементи характеризиращи симфоничното творчество на Димитър Тъпов, сред тях са афористичен и лаконичен музикален изказ, липсата на паузи между частите дяловете на симфоничните творби и тембровото разнообразие. употребата на полифонични техники и присъствието на фолклорни мотиви.

Приноси

Паралелно с научната работата върху дисертацията бяха осъществени няколко концерти включващи симфонични творби на Димитър Тъпков /„Симфониета за струнен оркестър” и „Анданте” /в памет на Александър Танев// във връзка с вида на докторантурата - художествено-творческа.

Направен е опит за цялостно систематизиране на основните стилистични елементи оформящи композиционния стил на Димитър Тъпков заедно със съдържателното обобщение и класификацията на диригентската интерпретационна проблематика, като са включени предложения относно организацията и планирането на репетиционния процес. Обобщена е цялостната диригентска методика започваща от самоподготовката и приключваща с реализирането на концертното изпълнение или осъществяването на звукозаписна сесия.

Дисертационния труд има принос не само в диригентската проблематика, но и в изследването и анализирането на симфоничното творчество на Димитър Тъпков. Анализите на Симфония №1 – SINFONIA BREVE „1878”, Симфония №2 за глас и оркестър по стихове на Анастас Стоянов /В памет на диригента Васил Стефанов/, Симфония №3 „Микросимфония за струни върху А(rthur) и Н(onegger)”, „Симфониета” за струнен оркестър от Димитър Тъпков” могат да бъдат от полза, както за изпълнителите, така и за изследователите.

Диригентската проблематика в научния труд е пряко свързана със стилистичните и композиционните похвати от симфоничното творчество на Димитър Тъпков. Тези похвати са характерни за много от композиторите живели и творили през XX в., сред които Константин Илиев, Витолд Лютославски, Ханс Вернер Хенце, Артур Онегер и множество други.

Публикации от участия в научни конференции:

„Докторантски четения“ в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ 2017

„Докторантски четения“ в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ 2018

„Докторантски четения“ в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ 2019

„Докторантски четения“ в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ 2020